

Resimli Hikâye Kitaplarının Fiziksel, İçerik ve Resimleme Özelliklerinin İncelenmesi

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Özge Nur ERTAŞ¹

¹ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, okul öncesi eğitim, ozgenur.ertas1@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3437-9632.

Gönderilme Tarihi: 19.08.2022 Kabul Tarihi: 12.04.2023 DOI: 10.37669/milliegitim.1164339

Atf: “Ertas, Ö. N. (2023). Resimli hikâye kitaplarının fiziksel, içerik ve resimleme özelliklerinin incelenmesi. *Millî Eğitim*, 52 (240), 3009-3032. DOI: 10.37669/milliegitim.1164339”

Öz

Bu araştırma, okul öncesi dönem çocuklarına yönelik hazırlanmış resimli hikâye kitaplarının resim, içerik ve fiziksel özellikleri yönünden belirli kriterlere göre incelemek, resimli hikâye kitaplarının taşınması gereken özelliklerle ilgili genel bir çerçeve sunmak ve bu kitapların çocuklar için uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini resmi bir ilkokula bağlı anasınıfının kütüphanesinden seçilen, yerli ve yabancı yazarların eserlerini oluşturan 150 adet resimli hikâye kitaplarının arasından rastgele örnekleme yöntemi ile seçilen 50 adet kitap oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında “Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeği” kullanılmış, her bir kitap belirlenen kriterler doğrultusunda tek tek incelenmiştir. İnceleme sonunda yüzde ve frekans analizi yapılmış, sonuçlar yorumlanmıştır. Araştırmanın sonucunda incelenen kitaplarda ele alınan konu ve temaların çocukların yaş ve gelişim düzeyine uygun olduğu tespit edilmiş, kitapların büyük çoğunluğunda ciltleme özelliğinin yetersiz olduğu, dayanıklı olmadığı görülmüştür. Karakterlerin çocukların özdeşim kurabileceği özelliklere sahip olduğu, dil ve anlatım yönünden istenilen nitelikleri taşıdığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi dönem, çocuk edebiyatı, resimli hikâye kitapları, iç ve dış yapı özellikleri

Examination of Physical, Content and Illustration Features of Illustrated Storybooks

Abstract

This research was carried out to examine the picture storybooks prepared for preschool children according to certain criteria in terms of picture, content and physical features, to present a general framework about the features that picture storybooks should have, and to determine whether these books are suitable for children. The sample of the research consists of 50 books selected by random sampling method among 150 picture storybooks, which are selected from the library of a kindergarten affiliated to a public primary school, and which constitute the works of local and foreign authors. The "Literary or Instructive Books Evaluation Scale for Children" was used to collect the data, and each book was examined one by one in line with the determined criteria. At the end of the examination, percentage and frequency analysis were made and the results were interpreted. As a result of the research, it was determined that the subjects and themes discussed in the books examined were suitable for the age and development level of children, and it was seen that the binding feature of the books was insufficient and not durable. It has been determined that the characters have features those children can identify with, and it has been determined that they have the desired qualities in terms of language and expression.

Keywords: *preschool period, children's literature, picture story books, internal and external structure features*

Giriş

Dil, iletişimin sürekli yapıldığı ortamlarda konuşma aracılığıyla gerçekleşir. Çocuklar da dili yetişkin bireylerle ve diğer bireylerle iletişim kurarak öğrenirler (Gönen ve Arı, 1989). Böylece çocuklar içinde bulunduğu toplumun ve kültürün birer parçası haline gelirler (Dickinson ve Morse, 2019). Çocuklar küçük yaştan itibaren kitaplarla iç içe olurlarsa bu, onların hem dil becerilerini hem de kültürlerini tanımlarını sağlayacaktır. Dolayısıyla çocukların dil kullanma becerilerini geliştirecek en önemli ürünlerden biri de resimli hikâye kitaplarıdır (Buran, 2021).

Bakıldığında, çocuk edebiyatı ürünleri çocukların zihinlerini dolduran ve zenginleştiren en önemli etkenlerden birisidir. Çocuk edebiyatı doğru ve nitelikli bir şekilde kullanıldığında çocuğun bütün hayatına etki edecektir (Bilgen, 2021). Çocuk edebiyatı ve resimli çocuk kitapları çocukların hem okuma alışkanlığı kazanmasında hem de yetişkin dünyasında yer almalarını sağlayan bir eğitim ve iletişim aracıdır (Ergöl, 2008). Çocuğun kitapla tanışmasını sağlayan ilk ve en önemli kurum şüphesiz ailedir. Ailenin kitap okumaya verdiği önem ve çocuğun gelişim özellikleri göz

önünde bulundurularak seçilen nitelikli çocuk kitapları sayesinde çocuk hem sağlıklı kişilik gelişimi gösterir hem de kitap sevgisi ve okuma alışkanlığı kazanırlar (Tekin, 2017). Ayrıca çocuklar anadilinin güzelliğini, anadilinin yapısını ve kurallarını da çocuk edebiyatı ürünleri sayesinde keşfetmeye başlarlar (İbaçoğlu, 2019).

Çocuklarla birlikte yapılan kitap okuma etkinliklerinin çocukların dil becerilerinin ve okuryazarlık becerilerinin gelişiminde de büyük etkisi vardır. Özellikle bu etkinliğin kalitesi yetişkinin müdahalesiyle ölçülür. Etkinlik sırasında çocuklara soru sorma, hikâyeyi yarıda kesip çocuğa tamamlatma, kelimeleri açıklama çocukların alıcı ve ifade edici dil gelişimi için çok önemlidir (Muhinyi, 2019). Bunun sonucunda çocuklar yeni kelimeler öğrenmekte ve bilmedikleri kelimelerin anlamlarını da öğrenmektedirler. Kitap okuma etkinlikleri sayesinde çocukların kelime hazinelerinde de büyük artış gözlenmektedir (DeVlieger, 2017).

Resimli hikâye kitapları çocuk edebiyatının önemli bir parçasıdır. Ebeveyn, eğitimciler ve çocuğun yakın çevresindeki yetişkinler resimli hikâye kitabı seçerken dikkatli davranmalıdır; çünkü, resimli hikâye kitapları çocukların sosyal-duygusal, dil, karakter ve yaratıcılık gibi birçok gelişim alanını etkilemektedir (Buran, 2021). Ülkemizde okul öncesi dönem çocuklarına yönelik çok fazla resimli hikâye kitabı bulunmakta ve çocukların yaş ve gelişim düzeyleri açısından uygunluğuna bakılan, gereken fiziksel, içerik ve görsel özellikleri taşıyıp taşımadıkları inceleyen araştırmalar bulunmaktadır (Örs, 2022).

Şeker ve Çam (2021), yaptıkları araştırmada 2000-2020 yılları arasında okul öncesi dönem çocuklarına yönelik yazılmış resimli hikâye kitaplarını iç ve dış yapı özellikleri açısından incelemişlerdir. Araştırmalarında betimsel yöntem kullanmış ve alan yazın taraması şeklinde gerçekleştirdikleri araştırma sonucunda hikâye kitabı inceleme formunu kullanarak 50 adet hikâye kitabını incelemişlerdir. Kitap incelemek için kullandıkları formda kitabın künnye bilgileri, iç yapı ve dış yapı ile ilgili maddeler yer almaktadır. İncelenen kitaplarla ilgili özellikleri forma “evet, hayır ve kısmen” şeklinde işaretleme yaparak belirlemişlerdir. Sonuçları SPSS ile analiz edip yorumlamışlardır. Araştırmanın sonucunda incelenen 50 kitabın 2 tanesinde yazar ismi belirtilmediği ve 44 kitabın üzerinde yaş grubunun belirtilmediğini tespit etmişlerdir. Kitapların tamamında harf, punto kurallarına dikkat edildiği görmüş, 44 kitapta kullanılan dilin çocukların gelişim düzeyine uygun olduğu saptamışlardır. Ayrıca kitapların 9 tanesinde arkadaşlık, 10 tanesinde sevgi, 6 tanesinde ise öz yeterlilik kavramlarına yer verildiğini söylemişlerdir. Benzer bir çalışmada ise, Gönen, Aydos, Şentürk, Karacan, Kahraman ve Tuna (2013), 3-6 yaş grubu okul öncesi dönem çocukları için yazılan 228 adet resimli hikâye kitabını içerik ve fiziksel özellikleri açısından incelemiş, kitaplardaki yetersizlikleri tespit etmeyi amaçlamışlardır. Araştırmacılar çalışmalarında

inceledikleri hikâye kitaplarını kitapçılardan, kütüphanelerde ve anaokullarından rastgele örnekleme yöntemi ile seçmişlerdir. Ayrıca kitapları incelemek için kendilerinin geliştirdikleri kitap inceleme anketini kullanmış ve her kitap için; künye, özet, ana fikir, içerik, dil ve anlatım, fiziksel özellikler, resimleme ve yazar-kitap bilgilerini dikkate almışlardır. Araştırmacılar elde ettikleri sonuçta kitapların çocukların kelime dağarcığını destekleyici yönde olduğunu ayrıca kitaplarda belirli bir konu etrafında yoğunlaştığını ve yayınevlerinin pek çoğunda kitaplarda benzer konuların ele alındığını tespit etmişlerdir. İki araştırmanın sonucunda eldi edilen sonuçlara bakılırsa hikâye kitaplarının iç ve dış yapı özelliklerinin incelendiği görülmektedir. İncelenen kitaplarda yazım, noktalama kurallarına dikkat edildiği, kitapların büyük çoğunluğunda yazar künye bilgisinin yer aldığı görülmektedir. Ayrıca kitapların çocukların dil gelişim düzeylerine uygun olduğu ve çocukların kelime dağarcıklarını desteklerine yönelik bulgulara ulaşılmıştır. Hikâye kitaplarında genel olarak arkadaşlık, dostluk, sevgi gibi konulara yer verildiği fakat bazı kitaplarda belirli konular etrafında yoğunlaştığının ve yayınevlerinin de bu durumuna dikkat etmediklerinin tespit edildiği görülmektedir. Yayınevlerinin ve yazarların bu durumu göz önünde bulundurarak daha özgün konulara değinilmeleri önerilmektedir.

Gönen, Uygun, Erdoğan ve Katrancı (2012), yaptıkları çalışmada ilköğretim birinci sınıf öğrencileri için 2005-2010 yılları arasında yazılan ve rastgele örnekleme yöntemi ile seçilen 120 resimli hikâye kitabını fiziksel, içerik ve resimleme özellikleri yönünden incelemişlerdir. Araştırmada betimsel modele başvurmuşlardır. Verilerin toplanması, analizi ve yorumlanmasında nitel araştırma yöntemini kullanmış, verilerin toplanmasında doküman incelemesi yöntemini kullanmışlardır. Verilerin çözümünde betimsel analiz yöntemini kullanmışlardır. Araştırma sonucunda inceledikleri 120 kitaptan elde ettikleri verilerde ciltlemenin sağlam olmadığını, kitaplarda aynı konulara değinildiğini ve resimlerin büyük çoğunluğunun hayali öğelerden oluştuğunu ayrıca yazı/ resim oranının istenilen kriterleri sağlamadığını tespit etmişlerdir. Buna karşılık kitaplarda dilbilgisi kurallarına uyulduğunu belirtmişlerdir. Başka bir çalışmada ise, Gönen, Uludağ, Tanrıbuyurdu ve Tüfekçi (2014), 0-3 yaş çocukları için yazılan resimli hikâye kitaplarını fiziksel, içerik resimleme yönünden incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmaya Ankara ve İstanbul'daki kitabevlerinde yer alan 0-3 yaş çocuklarına yönelik yayınlanan 146 kitap dâhil edilmiştir. Verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından hazırlanan beş bölümden oluşan kontrol listesi kullanılmıştır. Verilerin sonuçları SPSS16 istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda ise incelenen resimli hikâye kitaplarının büyük çoğunluğunun alan yazında belirtilen kriterleri sağladıklarını, birkaçının ise geliştirilmesi gereken yönleri olduklarını tespit etmişlerdir. İki araştırma sonucunda karşılaştırılma yapılacak olursa birinci çalışmada ilköğretim çocuklarına yönelik kitapların gereken nitelikleri sağ-

lamadıkları görülmektedir. Buradan hareketle yazarların çocuklara yönelik konuları seçmede daha özenli davranmaları gerekmekte ve yayınevlerinin kitapların basım ve dağıtımında daha dikkatli olmaları önerilmektedir. Kitaplar çocukların bütün gelişim alanlarını etkilemektedir. Bu sebeple hassas bir konu olan kitap yazımına gereken önem verilmelidir. İncelenen diğer araştırmada ise okul öncesine yönelik yazılan hikâye kitaplarının büyük çoğunluğunun gereken nitelikleri sağladıkları tespit edilmiştir. Bazı hikâye kitaplarının ise resim, içerik ve fiziksel özelliklerinin geliştirilmesi gerektiğinden bahsedilmiştir. Bu durumda yapılacak en faydalı şey hikâye kitabı yazmak isteyen kişilere eğitim verilmesidir. Eğitim almayan her birey kitap yazmaya devam ettikçe nitelik oranında iyileşmelerin görülmesi pek mümkün olmayacaktır. Alınan eğitimlerle birlikte her bir ayrıntıya dikkat edilip daha nitelikli çocuk edebiyatı ürünleri ortaya çıkarılacaktır.

Türkiye’de 4-6 yaş okul öncesi dönem çocukları için resimli hikâye kitapları üretimi oldukça yeni bir alandır. Bu yeni üretim alanı dahilinde, 4-6 yaş okul öncesi dönem çocukları için yeterli sayıda ve zenginlikte hikâye kitabı üretiminin yapılabildiğinin ve yayınlanan kitapların kalitesi ve bunların çocuğa olan katkısının araştırılması gerekmektedir. Türkiye’de okul öncesi dönem çocukları için hazırlanan resimli hikâye kitaplarını inceleyen pek çok bilimsel araştırma bulunmaktadır (Dağlıoğlu ve Çamlıbel Çakmak 2009; Döl 1999; Ergün ve Gündüz 2011; Gönen 1993; Gönen, Durmuşoğlu ve Severcan 2009; Güleç ve Gönen 1997; Şeref 2008). Ancak, özellikle 4-6 yaş okul öncesi dönem çocuklarına yönelik yazılan resimli hikâye kitaplarını inceleyen araştırmalar sınırlı sayıdadır. 4-6 yaş okul öncesi dönem çocuklarına yönelik yayınlanan kitapların çeşitli ölçütler çerçevesinde incelenerek özelliklerinin belirlenmesi, çocuklar için yazılacak kitapların kalitesinin yükselmesinde çok önemlidir. Bu sebeple araştırmanın amacı, Türkiye’deki yayınevleri tarafından yayınlanan ve satışa sunulan 4-6 yaş çocukları için yazılan resimli hikâye kitaplarının fiziksel, resimleme ve içerik özelliklerini incelemek; resimli hikâye kitaplarının taşınması gereken özelliklerle ilgili genel bir çerçeve sunmak ve bu kitapların çocuklar için uygun olup olmadığını tespit ederek, 4-6 yaş çocuklarına yönelik resimli kitapların sahip olması gereken niteliklere ilişkin güncel bir çerçeve sunabilmektir. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın problem cümlesi “Türkiye’de 4-6 yaş çocuklarına yönelik olarak yayınlanan resimli çocuk kitapları fiziksel, resimleme ve içerik özellikleri açısından uygun özellikler taşımakta mıdır?” şeklinde belirlenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı İstanbul ili Bahçelievler ilçesinde ilkokula bağlı bir anasınıfının kitaplığında bulunan 4-6 yaş arası çocuklar için yazılmış resimli hikâye kitaplarının fiziksel, içerik ve resimleme yönünden belirli kriterlere göre incelemek, resimli

hikâye kitaplarının taşınması gereken özelliklerle ilgili genel bir çerçeve sunmak ve bu kitapların çocuklar için uygun olup olmadığını belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Okul öncesi dönem çocukları için yazılan resimli hikâye kitapları fiziksel nitelikleri bakımından uygun özellikler taşımakta mıdır?
2. Okul öncesi dönem çocukları için yazılan resimli hikâye kitapları içerik nitelikleri bakımından uygun özellikler taşımakta mıdır?

Yöntem

Çalışmanın bu bölümünde araştırma deseni, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması, verilerin analizi yer almaktadır. Araştırmada nitel araştırma deseninden nitel araştırma modellerinden biri olan “durum çalışması”ndan yararlanılmıştır. Durum çalışması, var olan ortamdaki olayları belirleyerek bunlara ilişkin verilerin toplanması, analiz edilmesi ve bu analizlere ilişkin sonuçların ortaya konulmasıdır. Duruma ilişkin etkenlerin (kişiler, mekân, olaylar vb.) bir bütün olarak incelenmesi ve ilgili olan durumun nasıl etkilendiği ve ilgili durumdan nasıl etkilenildiği noktasına odaklanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu çalışmada ise 4-6 yaş arası çocuklar için yazılmış resimli hikâye kitaplarının fiziksel, içerik ve resimleme yönünden belirli kriterlere göre incelemek, resimli hikâye kitaplarının taşınması gereken özelliklerle ilgili genel bir çerçeve sunmak ve bu kitapların çocuklar için uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla veri toplama olarak dokümanlar kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın örneklemini resmi bir ilkokula bağlı anasınınının kütüphanesinden seçilen, yerli ve yabancı yazarların eserlerini oluşturan 150 adet resimli hikâye kitabının üçte biri, 50 adeti oluşturmaktadır. Seçilen resimli hikâye kitapları her sınıftan 10 tane olacak şekilde rastgele örnekleme yöntemi ile belirli kriterlere bağlı kalmadan seçilmiştir. Bu sebeple çalışmada yanlılığın önüne geçilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Verilerin toplanması aşamasında araştırmacı tarafından literatür taraması yapılmış, daha önce geliştirilen veri toplama araçları incelenmiş ve Sever (2018), tarafından geliştirilen Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeği’ başlığı altında hazırlanan kitap inceleme formunun kullanılmasına karar verilmiştir. Ölçme aracını geliştiren araştırmacıdan e-posta yoluyla kullanım izni alınmıştır. Formda: Çok yetersiz (1), Yetersiz (2), Kısmen yetersiz (3), Yeterli (4), Çok iyi (5) seçenekleri bulunmaktadır. Birden beşe doğru gidildikçe eserin niteliğinin arttığını, istenilen kriterleri sağladığını söyleyebiliriz. Bir kitabı nitelikli sayabilmemiz

için ise ilgili özelliklerinin “Yeterli” ve “Çok iyi” kriterlerini taşıması gerekmektedir (Sever, 2018). “Tasarım ve Görsel Metin Değerlendirme Ölçeği” formunun fiziksel ve resimleme özelliklerini değerlendirmede kullanılmaktadır. Bu formun alt boyutunda “Tasarım Özellikleri ve Resim Kriterlerini Değerlendirme” adı altında 16 maddelik bir form bulunmaktadır. İçerik özelliklerini değerlendirmede ise “İçerikle İlgili Değerlendirme Ölçeği” formu kullanılmaktadır. Bu formun alt boyutunda ise: “Konu ve Kurgu” ile ilgili 12, “İzlek (Tema)” ile ilgili 7, “Karakter ve Kahraman” ile ilgili 13, “Dil ve Anlatım” ile ilgili 13, “İleti” ile ilgili 8, “Eğitsel İlkeler” ile ilgili 12 maddelik bir form bulunmaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın kapsamını oluşturan okul öncesi dönem çocuklarına uygun resimli hikâye kitaplarının farklı yayınevlerinden seçilmesine dikkat edilmiştir. Böylece farklı özelliğe sahip kitaplar arasında karşılaştırma yapılmaya çalışılmıştır. İncelenen 50 kitabın Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı 0,85 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca güvenirlik açısından incelemeye alınan kitapların %5’lik kısmı ikinci bir araştırmacı tarafından incelenmiş iki inceleme arasındaki korelasyon birbiri ile uyumlu bulunmuştur. Okul öncesi dönem çocukları için hazırlanan resimli hikâye kitaplarının belirlenen ölçütler doğrultusunda çocuklara uygunluğunu belirlemek amaçlanmıştır. Bu sebeple “Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeği” formu kullanılarak veri toplama yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Seçilen kitaplar değerlendirme ölçeğine göre incelenmiş elde edilen verilerin analizinde SPSS programı kullanılarak yüzde ve frekansları belirlenmiştir. Verilerin analizi sırasında yayınevlerine A, B, C şeklinde kodlar, kitaplara ise K1, K2, K3 şeklinde kodlar verilmiştir. Değerlendirme sırasında kitaplar çocukların gelişim, ilgi ve gereksinimleri dikkate alınmadan sadece yaş grubu dikkate alınarak rastgele seçilmiştir. Yazarı yabancı olan kitapların Türkçe çevirileri kullanılmıştır.

Etik Kurallara Uygunluk

Bu araştırma betimsel nitelikte yapılan bir tarama çalışmasıdır. Bu nedenle araştırma, etik kurul kararından muaf olup araştırma ve yayın etiğine uygun olarak gerçekleştirilmiştir.

Bulgular

Tablo 1

Resimli Hikâye Kitaplarının Tasarım Özellikleri ve Resim Yönünden Dağılımı

İncelenen Resimli Hikâye Kitaplarının Tasarım ve Resim Özellikleri	Frekans (f)	Gözlendi	Yüzde (%)	Gözlenmedi	Yüzde (%)
Kitabın boyutu hacim ve ağırlığı yaş düzeyine uygundur.	50	50	%100	0	%0
Kitap dayanıklı, göz sağlığı açısından uygundur.	50	50	%100	0	%0
Kapağın görsel etkisi çocuğun izleme ve okuma isteğini artırmaktadır.	50	49	%98	1	%2
Cilt, dağılma kopma olmayacak şekilde hazırlanmıştır.	50	13	%26	37	%74
Sayfa düzenindeki öğelerin (resim, fotoğraf, yazı, rakam vd.) birbiriyle uyumu, estetik bir etki sağlamaktadır.	50	50	%100	0	%0
Sayfa kenarındaki boşluklar, izleme okuma rahatlığı sağlamaktadır.	50	50	%100	0	%0
Harflerin puntosu düzeye uygundur.	50	50	%100	0	%0
Harf renkleri izleme ve okuma isteğini artırıcı niteliktedir.	50	50	%100	0	%0
Harf kalınlıkları izleme ve okuma isteği uyandırıcı niteliktedir.	50	50	%100	0	%0
Görseller çocukta resim diliyle iletişimi isteklendirecek özellik taşımaktadır.	50	49	%98	1	%2
Resimlerdeki nesne ve varlıklar, sanatçının yorumuyla çizilmiştir.	50	50	%100	0	%0
Resimler, metnin anlamını taşımaktadır.	50	44	%88	6	%12
Resimler metnin çocuğun belleğinde canlandırmasına katkı sağlamaktadır.	50	43	%86	7	%14
Resimler, metne, görsel dilin anlatım gücüyle yeni yorumlar katmaktadır.	50	44	%88	6	%12
Resimler, çocuğun düş ve düşünce serüvenine çıkmasına, eğlenmesine katkı sağlayacak özellikler taşımaktadır.	50	50	%100	0	%0
Resimler, çocuğun kavramsal birikimini kullanarak öyküler oluşturabilmesini sağlayacak özellikler taşımaktadır.	50	50	%100	0	%0

Tablo 1’de incelenen resimli hikaye kitaplarının tasarım özellikleri ve resim yönünden dağılımı incelendiğinde kitapların %100 oranında; tasarım yönünden boyut, hacim ve ağırlığının çocukların yaş düzeyine uygun olduğu, kitabın dayanıklı ve göz sağlığı açısından uygun olduğu ayrıca sayfa düzenindeki öğelerin birbiri ile uyumunun estetik görüntü sağladığı ve sayfa kenarındaki boşlukların, harf kalınlıklarının ve harf renklerinin kitabı okuma esnasında izleme ve okuma rahatlığı sağladığı ve harf puntosunun çocuğun düzeyine uygun olduğu kriterlerine ulaşıldığı görülmüştür. Okul öncesi dönemde hikâye kitaplarının boyutları için iki kucak genişliği tabiri kabul edilmiş ve 16x23 cm boyutları ideal olarak kabul edilmiştir (Turla, 2015). İncelenen kitaplarda bu kriterlere uyum sağlandığı görülmüştür. Kitapların büyük çoğunluğunda karton kapak kullanıldığı görülmüştür. Bu durum kitapların dayanıklılık oranını düşürmektedir. Dayanıklılığın artması için kitaplarda bez ve dikiş ciltlemenin yapılması kitapların uzun ömürlü olmasını sağlamaktadır. İncelenen kitaplarda ise sadece 13 kitapta bu kriter dikkat edildiği görülmüştür. %26 oranında kitap ciltlerinin, dağılma kopma olmayacak şekilde hazırlanmadığı görülmüştür. Ayrıca %98 oranında ise kapağın görsel etkisinin çocuğun izleme ve okuma isteğini artırdığı tespit edilmiştir.

İncelenen resimli hikâye kitaplarının resimleme özelliklerinde ise %100 oranında resimlerdeki nesne ve varlıkların, sanatçının yorumuyla çizildiği görülmüştür. Resimlerde gerçekçi çizimlere rastlandığı bunlara ek olarak çocuğun düş ve düşünce serüvenine çıkmasına, eğlenmesine katkı sağlayacak özellikler taşıdığı ve resimlerin, çocuğun kavramsal birikimini kullanarak öyküler oluşturabilmesini sağlayacak özellikler taşıdığı belirlenmiştir. Ayrıca %98 oranında görsellerin çocukta resim diliyle iletişimi artıracak özellik taşıdığı belirlenmiştir. Ayrıca incelenen kitaplarda %88 oranında resimlerin metnin anlamını taşıdığı ve resimlerin metne görsel anlatım gücüyle yeni yorumlar kattığı tespit edilmiştir. %86 oranında ise resimlerin açık ve anlaşılır olduğu, metni çocuğun belleğinde canlandırmasına katkı sağladığı saptanmıştır. Kitaplarda çizilen resimler sade, açık ve konuya uygun şekilde anlaşılır olarak çizilmiştir. Ayrıca resimler çocukları güldürmeli, eğlendirmelidir. Çizimler gerçekçi olmalı fakat aynı zamanda çocukların hayal gücünü destekleyecek şekilde merak duygusunu uyandırarak resimlerle iletişim kurup yorum yapma becerilerini geliştirmelidir (Karataş, 2011).

Tablo 2

Resimli Hikâye Kitaplarının İçerik Özelliklerinin Konu ve Kurgu Açısından İncelenmesi

İncelenen Resimli Hikâye Kitaplarının Konu ve Kurgu Özelliği	Frekans (f)	Gözlendi	Yüzde (%)	Gözlenmedi	Yüzde (%)
Metinde alınan konu düzeye uygundur.	50	45	%90	5	%10
Konunun ele alınışı özgündür.	50	41	%82	9	%18
Kurguda olayların anlatılmasında anlamsal bir tutarlılık vardır.	50	43	%86	7	%14
Çatışmada çocukların anlama ve anlamlandırma düzeyine uygundur.	50	44	%88	6	%12
Olay kurgusu çocuğun okuma isteğini canlı tutacak özelliktedir.	50	43	%86	7	%14
Çatışmalar çocuğun sevgi ve özgürlük gereksinimlerine uygundur.	50	45	%90	5	%10
Çatışmalardaki merak ögesi, okuma ilgi ve isteği uyandırabilecek niteliktedir.	50	46	%92	4	%8
Çatışmaların kurgulanışında aşırı duygusallıktan kaçınılmıştır.	50	45	%90	5	%10
Olay kurgusunda, abartılmış merak ve rastlantısallıktan kaçınılmıştır.	50	44	%88	6	%12
Kitaptaki olaylar dizisi çocuğun gülmesi, heyecanlanması ve düş kurmasına olanak sağlamaktadır.	50	45	%90	5	%10
Metnin kurgusu yalın bir anlatım çizgisiyle oluşturulmuştur.	50	45	%90	5	%10
Kahraman, olay kurgusunda inandırıcı biçimde geliştirilmiştir.	50	45	%90	5	%10

Tablo 2’de incelenen 50 adet resimli hikâye kitabının içerik özellikleri Konu ve Kurgu açısından dağılımı incelendiğinde; kitapların %90 oranında metinlerde ele alınan konunun çocukların düzeyine uygun olduğu, kurgunun yalın bir anlatım çizgisiyle oluşturulduğu, kahramanların olay kurgusunda inandırıcı biçimde geliştirildiği belirlenmiş, çatışmaların çocukların özgürlük ve sevgi gereksinimlerine uygun olduğu, kurgulanışta aşırı duygusallıktan kaçınıldığı ve kitaptaki olayların çocukların gülmesine, heyecanlanmasına ve düş kurmasına imkan sağladığı tespit edilmiştir. Ayrıca %92 oranında çatışmalardaki merak ögesinin, okuma üzerinde ilgi ve isteği uyandırabilecek nitelikte olduğu görülmüştür.

İncelenen 50 adet resimli hikâye kitabının %88 oranında çatışmaların çocukların anlama ve anlamlandırma düzeyine uygun olduğu ve olay kurgusunda, abartılmış merak ve rastlantısallıktan kaçınıldığı belirlenmiştir. Ayrıca %86 oranında olay kurgusunun çocuğun okuma isteğini canlı tutacak özellikte ve kurguda olayların anlatılmasında anlamsal bir tutarlılık olduğu görülmüştür. %82 oranında ise konunun ele alınış biçiminin özgün olduğu görülmüştür.

Tablo 3

Resimli Hikâye Kitaplarının İçerik Özelliklerinin İzlek (Tema) Açısından İncelenmesi

İncelenen Resimli Hikâye Kitaplarının İzlek (Tema) Özellikleri	Frekans (f)	Gözlendi	Yüzde (%)	Gözlenmedi	Yüzde (%)
Yazarın/şairin çocukta uyandırmak istediği etkinin kurgulanışı uygundur.	50	45	%90	5	%10
İzlek, yazınsal bir kurguyla geliştirilmiştir.	50	45	%90	5	%10
İzlek, çocuğa; yaşam, insana, doğaya özgü durumları duyumsatmaktadır.	50	40	%80	10	%20
İzlek, çocuğun gülerек, düşünerek ve duyarak yaşantı kazanmasına olanak sağlayıcı özelliktedir.	50	45	%90	5	%10
İzlek, “sevgi” üzerine yapılandırılmıştır.	50	33	%66	17	%34
İzlek(ler) çocuğun soyutlama yapmasına olanak sağlayıcı niteliktedir.	50	39	%78	11	%22
Konu ve izlek uyumu, bütünlüğü sağlanmıştır.	50	45	%90	5	%10

Tablo 3’te incelenen 50 adet resimli hikâye kitabının içerik özellikleri İzlek (Tema) açısından dağılımı incelendiğinde; temalarda büyük çoğunluğun %90 oranında konu-tema uyumu sağlandığı, temanın yazınsal kurgu ile geliştirildiği, temanın çocuğun gülere, düşünerek ve duyarak yaşantı kazanmasına katkı sağlayacak özellikte olduğu tespit edilmiş ve yazarın çocukta uyandırmak istediği etkinin kurgulanışının uygun olduğu belirlenmiştir. Ayrıca incelenen resimli hikâye kitaplarında temanın %80 oranında çocuğa; yaşama, insana ve doğaya özgü durumları duyumsattığı saptanmıştır. İncelenen resimli hikâye kitaplarında %78 oranında temanın çocuğun soyut düşüncesine katkı sağladığı ayrıca kitaplarda anne-baba-kardeş sevgisi, arkadaşlık, yardımlaşma, paylaşma, dostluk, aile, nazik, dürüst ve saygılı olma gibi konuların ele alındığı görülmüş ve %66 oranında kitaplarda kullanılan temanın sevgi üzerine yoğunlaştığı tespit edilmiştir.

Tablo 4

Resimli Hikâye Kitaplarının İçerik Özelliklerinin Karakter ve Kahraman Açısından İncelenmesi

İncelenen Resimli Hikâye Kitaplarının Karakter ve Kahraman Özellikleri	Frekans (f)	Gözlendi	Yüzde (%)	Gözlenmedi	Yüzde (%)
Karakter ruhsal özellikleri ile iyi geliştirilmiştir.	50	35	%70	15	%30
Karakter fiziksel özellikleriyle iyi geliştirilmiştir.	50	36	%72	14	%28
Olay-karakter bütünlüğü, uzlaşması sağlanmıştır.	50	37	%74	13	%26
Geliştirilen karakter çerçevesi insan ve yaşam gerçekliğinin anlaşılmasına dönük ipuçları sunmaktadır.	50	39	%78	11	%22
Kahramanın yaşadığı değişimler olaylarla ilişkilendirilmiştir.	50	42	%84	8	%16
Kahramanın olay kurgusundaki (varsa) değişimleri inandırıcıdır.	50	41	%82	9	%18
Çocuğun özdeşim kurması için kitaptaki kahraman sayısı uygundur.	50	43	%86	7	%14
Kahraman, çocuğun özdeşim kurabileceği özellikler taşımaktadır.	50	43	%86	7	%14
Kahraman, ulaştığı başarıları gerçekten hak etmiştir.	50	40	%80	10	%20
Kahramanın davranışlarında abartıya kaçılmamıştır.	50	38	%76	12	%24
Kahramanın amaca ulaşması rastlantıya bırakılmamıştır.	50	40	%80	10	%20
Kahramanın yaşadığı çevre, olay kurgusuyla bütünleştirilmiştir.	50	41	%82	9	%18
Kahramanlar arasındaki çatışmalarda düğüm ve çözümlerin sunulduğu yazınsal özellik taşımaktadır.	50	43	%86	7	%14

Tablo 4'te incelenen 50 adet resimli hikâye kitabının içerik özellikleri karakter ve kahraman yönünden incelendiğinde; %86 oranında kahramanların çocukların özdeşim kurabileceği özellikler taşıdığı görülmüş, kahraman sayısının çocuğun özdeşim kurabilmesi için yeterli sayıda olduğu belirlenmiş ve kahramanlar arasındaki çatışmalarda düğüm ve çözümlerin sunulmasının uygun yazınsal özellikte olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca %84 oranında kahramanın yaşadığı değişimler olaylarla

ilişkilendirilmiştir. %82 oranında ise kahramanın yaşadığı çevrenin, olay kurgusuyla bütünleştirildiği ve kahramanın olay kurgusundaki değişimlerinin inandırıcı olduğu düşünülmektedir.

İncelenen resimli hikâye kitaplarında %80 oranında kahramanın, ulaştığı başarıları gerçekten hak ettiği ve kahramanın amaca ulaşmasının rastlantıya bırakılmadığı düşünülmektedir. %78 oranında geliştirilen karakterin çerçevesi insan ve yaşam gerçekliğinin anlaşılmasına dönük ipuçları sunduğu görülmüştür. %76 oranında kahramanın davranışlarında abartıya kaçılmadığı düşünülmektedir. Ayrıca %74 oranında olay-karakter bütünlüğü, uzlaşması sağlandığı görülmüş, %72 oranında karakterin fiziksel özellikleriyle iyi geliştirildiği ve %70 oranında ise karakterin ruhsal özellikleri ile iyi geliştirildiği tespit edilmiştir.

Tablo 5

Resimli Hikâye Kitaplarının İçerik Özelliklerinin Dil ve Anlatım Açısından İncelenmesi

İncelenen Resimli Hikâye Kitaplarının Dil ve Anlatım Özellikleri	Frekans (f)	Gözlendi	Yüzde (%)	Gözlenmedi	Yüzde (%)
Türkçenin anlatım gücü ve olanakları, çocuğun dilsel düzeyine uygun bir yaklaşımla sezdirilmiştir.	50	46	%92	4	%8
Anlatım akıcı, duru ve içten cümlelerle yapılandırılmıştır.	50	47	%94	3	%6
Noktalama ve yazım kurallarına uyulmuştur.	50	47	%94	3	%6
Metnin dilsel düzenlenişi çocukların düş, düşünce ve imgelem gücüne uygundur.	50	45	%90	5	%10
Cümlelerdeki sözcük sayıları çocuğun dil düzeyine uygundur.	50	47	%94	3	%6
Çocuğun dilsel düzeyine uygun olarak Türkçenin söz varlığından yararlanılmıştır.	50	48	%96	2	%4
Anlatımda Türkçe sözcükler egemendir.	50	47	%94	3	%6
Anlatım, çocuğun beş duyusunu devindirici özelliktedir.	50	45	%90	5	%10
Metin bir bütün olarak çocuğa öykünebileceği özgün bir dil çevresi sunmaktadır.	50	43	%86	7	%14
Metnin bir bütün olarak çocuğun kavramsal gelişimini desteklemektedir.	50	45	%90	5	%10

Tablo 5’de incelenen 50 adet resimli hikâye kitabının içerik özelliklerine dil ve anlatım yönünden bakıldığında; kitap içeriklerinin büyük çoğunluğunun %94 oranında anlatımlarda akıcı, duru ve içten cümlelerin kullanıldığı, yazım ve noktalama kurallarına uyulduğu, cümlelerin ve sözcüklerin çocukların dil gelişim seviyesine uygun olduğu tespit edilmiştir. İncelenen kitaplarda %96 oranında Türkçe’nin söz varlığından yararlanıldığı saptanmıştır. Ayrıca %92 oranında Türkçe’nin anlatım gücü ve olanaklarının, çocuğun dilsel düzeyine uygun bir yaklaşımla sezdirildiği kriterine sahip olduğu görülmüştür. İncelenen resimli hikâye kitaplarının %90 oranında metnin bir bütün olarak çocuğun kavramsal gelişimini desteklediği görülmüştür. Anlatımların çocukta beş duyuyu harekete geçirdiği ve metnin dilsel düzenlenişinin çocuğun düş, düşünce ve hayal gücüne uygun olduğu saptanmıştır. %86 oranında ise metinlerin çocuklara özgün bir dil çevresi sunduğu yani çocukların gelişim özelliklerine uygun kelimelerin seçildiği, sade ve yalın bir dil kullanıldığı görülmüştür.

Tablo 6*Resimli Hikâye Kitaplarının İçerik Özelliklerinin İleti Açısından İncelenmesi*

İncelenen Resimli Hikâye Kitaplarının İleti Özellikleri	Frekans (f)	Gözlendi	Yüzde (%)	Gözlenmedi	Yüzde (%)
Olay kurgusu, yazınsal bir anlayışla yapılandırılmıştır.	50	45	%90	5	%10
İleti(ler), yazınsal ipuçlarıyla sunulmuştur.	50	45	%90	5	%10
İleti(ler), çocuğun duygu ve düşünce evrenine uygundur.	50	46	%92	4	%8
Metnin iletisi çocuğa yeni yaşantılar kazandırıcı özelliكتedir.	50	41	%82	9	%18
İleti (ler), insana ve yaşama ilişkin yeni duyarlılıklar oluşturacak özelliكتedir.	50	44	%88	6	%12
İleti(ler), çocuğun girişimciliğini desteklemektedir.	50	44	%88	6	%12
İleti(ler), metnin yazınsal kurgusu içine sindirilmiştir.	50	44	%88	6	%12
Yazınsal kurgu, çocuğa, anlamı yapılandırma sorumluluğu vermektedir.	50	44	%88	6	%12

Tablo 6’da incelenen 50 adet resimli hikâye kitabının içerik özellikleri ileti açısından incelendiğinde; iletilerin %92 oranında çocuğun duygu ve düşünce evrenine uygun olduğu, %90 oranında kitapların olay kurgusunun yazınsal anlayışla yapılandırıldığı ve iletilerin yazınsal ipuçlarıyla sunulduğu görülmektedir. Ayrıca ulaşılan %88’lik oran ile iletilerin çocukta insana ve yaşama ilişkin yeni duyarlılıklar oluş-

turacak özellikte olduğu, çocuğa anlamı yapılandırma sorumluluğu verdiği, çocuğun girişimciliğini desteklediği ve iletinin metnin yazınsal kurgusu içinde uygun ve akıcı bir şekilde verildiği görülmüştür. Ulaşılan %82'lik oranda ise metindeki iletinin çocuğa yeni yaşantılar kazandırabilecek özellikte olduğu görülmektedir.

Tablo 7

Resimli Hikâye Kitaplarının İçerik Özelliklerinin Eğitsel İlkeler Açısından İncelenmesi

İncelenen Resimli Hikâye Kitaplarının Eğitsel Özellikleri	Frekans (f)	Gözlendi	Yüzde (%)	Gözlenmedi	Yüzde (%)
Kitapta öğüt veren dayatmacı bir yaklaşım benimsenmemiştir.	50	49	%98	1	%2
Kitapta çocuğa duyma, düşünme sorumluluğu veren düşündürürken güldüren bir yaklaşım yeğlenmiştir.	50	47	%94	3	%6
Girişimcilik, benlik duygusu ve yaratıcılık desteklenmiştir.	50	47	%94	3	%6
Cinsel rollerin ayrıştırılmasından kaçınılmıştır.	50	48	%96	2	%4
Kadına ve erkeğe biçilen değer ve yüklenen anlam arasında fark yaratılmasından kaçınılmıştır.	50	49	%98	1	%2
Çocuğun kendi cinsel kimliği içinde kişiliğini geliştirmesine olanak verilmiştir.	50	50	%100	0	%0
Yaşamda sorunların çözümü için iletişim kurulması özendirilmiştir.	50	50	%100	0	%0
Şiddet ve kaba gücün bir sorun çözme yöntemi olmadığı gösterilmiştir.	50	50	%100	0	%0
Siyasal ve dinsel telkiden uzak durulmuştur.	50	50	%100	0	%0
Yazgıcılık ve boş inançtan uzak durulmuştur.	50	49	%98	1	%2
Çocuğun sağlıklı değerler sistemi oluşturması özendirilmiştir.	50	50	%100	0	%0
Denetimci ve kuralcı anlayışlara karşı olan bir yaklaşım sezdirilmiştir.	50	50	%100	0	%0

Tablo 7'de incelenen 50 adet resimli hikâye kitabının içerik özellikleri eğitsel ilkeler açısından incelendiğinde kitapların büyük bir çoğunluğunun %100 oranında çocuğun kişiliğini geliştirmesine olanak verdiği, sağlıklı değerler sistemi oluşturmasına olanak tanıdığı, karşılaştığı sorunlara karşı çözüm yoluna gitmesi gerektiğini, şiddet ve kaba gücün sorun çözme yöntemi olmadığını vurguladığı görülmüştür. Ayrıca

kitaplarda siyasi ve dinsel telkinlerden uzak durulduğu ve denetimci anlayışlara karşı olan bir yaklaşımın olduğu saptanmıştır.

İncelenen 50 adet resimli hikâye kitaplarında %98 oranında dayatmacı bir yaklaşımın benimsenmediği, kadına ve erkeğe farklı anlamlar yüklemekten; %96 oranında cinsiyet rollerinin ayrıştırılmasından kaçınıldığı; yazgıcılık ve boş inançlardan uzak durulduğu görülmüştür. İncelenen 50 adet resimli hikâye kitaplarının %94 oranında ise çocuğa duyma, düşünme sorumluluğu verdiği ayrıca düşündürürken güldüren bir yaklaşım sergilediği görülmüş, çocukların girişimciliğini, benlik ve yaratıcılık duygularını desteklediği belirlenmiştir. İncelenen kitaplarda çocukların yaratıcı düşüncelerinin gelişmesinde yaratıcı düşünmenin boyutlarına uyulduğu görülmüştür. Kitaplarda çocukların ön bilgi sahibi oldukları konuların ele alındığı tespit edilmiştir. Aynı zamanda akıcılık becerisinin gelişmesi için çocukların kitaplarda yer alan problemlere karşı birçok alternatif çözüm üretebilecekleri konuların ele alındığı, esneklik becerisinin gelişimi için farklı gruplarda yer alan problemler için farklı çözüm yolları bulabilecekleri becerilerin gelişimi desteklenmiştir. Eşine rastlanmayan farklı akılcı düşüncelerin gelişimi ve farklı çözümler üretebilmeleri esneklik becerilerinin gelişimi desteklemekte ve çocukların fikirlerini tamamlayıp zenginleştirerek, detaylara girebilme ve problemlere yeni cevaplar ekleme becerilerini destekleyerek zenginleştirme becerilerinin gelişimini destekledikleri görülmüştür (Anonim, 2011).

Tartışma ve Sonuç

Yapılan bu araştırmada, 4-6 yaş arası çocuklar için yazılmış resimli hikâye kitaplarını fiziksel, içerik ve resimleme yönünden belirli kriterlere göre inceleyerek, incelenen resimli hikâye kitaplarının taşınması gereken özelliklerle ilgili genel bir çerçeve sunup, bu kitapların çocuklar için uygun olup olmadığını belirlemek amaçlanmıştır. Elde edilen bulgular genel olarak resimli hikâye kitaplarının olumlu özelliklere sahip olduğunu göstermektedir.

Örnekleme oluşturan 50 adet resimli hikâye kitabının tasarım özellikleri ve resim yönünden dağılımına bakıldığında elde edilen bulgular kitapların genel olarak belirlenen kriterleri istenilen şekilde karşıladığı görülürken ciltleme özelliğinde istenilen kritere ulaşılmadığını göstermektedir. Kitaplarda büyük oranda yapıştırma tekniği ile ciltleme yapıldığı görülmüştür. Kitapta ciltleme unsuru çok önemlidir. Ciltleme dağılıma, kopma olmayacak şekilde dikiş yöntemi ile yapılırsa kitaptaki dayanıklılık artar. Bir kitabın kapağı ne kadar sağlamısa ömrü de o kadar uzundur. Kapakta dikkati çeken ilk unsur resimleme ve yazıdır. Bu sebeple resimleme ve yazılar çocuğun merak duygusunu destekleyecek şekilde hazırlanmalıdır (Tekin, 2017). Ayrıca kapakta yazarın adı soyadı, kitabın adı, resimleyen kişinin bilgileri, baskı numarası, yayınevi bilgilerinin bulunduğu görülmüştür. Bazı kitaplarda yazarların eserleri ve hayatı ile bilgiler

yer alırken bazılarında ise bu bilgilere rastlanmamıştır. Ergöl'e göre (2008), kapakta ciltlemeye özen gösterilmeli ayrıca yazarın adı soyadı, kitabın adı, resimleyen kişinin bilgileri, baskı numarası, yayınevi bilgileri bulunmalıdır.

Resimleme özelliklerinde de büyük oranda istenilen veriler elde edilmiştir. Resimleme hikâye kitaplarında önemli bir unsurdur. Kitaplarda resimlerin aslına bağlı kalınarak gerçeğe yakın oranda çizilmesi, çizimlerin renkli ve ayrıntılı olması gerekir. Bu özellik çocuğun metni resimlere bakarak zihninde canlandırması için önemlidir. İncelenen kitaplarda bu özelliklere ulaşılmıştır. Örs'e göre (2022), resimli hikâye kitaplarında resim, tasarım ve içeriğin niteliğini belirleyen önemli bir unsurdur. Resmin çocuk gerçekliğine ve konuya uygun, renkli, anlaşılır, dikkat çekici ve özgün çizgilerle yansıtması ve metinle anlam bütünlüğü sağlaması gerektiğini söylemiştir. Ayrıca kitaplarda kolay kirlenmeyen, parlak yerine mat kâğıdın tercih edildiği ve harf büyüklüğünde çocukların gelişim özelliğine uygun olarak 20, 22, 24 punto aralıklarında olmasına dikkat edildiği belirlenmiştir (Sever, 2019).

İncelenen resimli hikâye kitaplarında konu ve kurgu açısından elde edilen sonuçlarda büyük oranda istenilen sonuca ulaşılmıştır. Mert'e göre (2012), konu okuyucunun kitapla etkileşimini sağlayan temel yapıdır. Bu sebeple resimli hikâye kitabı seçilirken konu çocukların düzeyine uygun olmalıdır. Tokgöz'e göre (2006), konu çocukların hayal gücünü, yaratıcılığını geliştirmeli, ilgisini çekecek, merak duygusunu canlı tutacak şekilde olmalıdır. Tasvir ve devinin unsurunun bulunmasına dikkat edilmeli, konu çocuğa yeni deneyimler kazandırmalı, güzel değerler aşılmalıdır. Konuların çocuğun hayal dünyasını geliştirmesini desteklediği ve olayları zihninde canlandırabilmesini sağladığı görülmüştür (İbaçoğlu, 2019). Kurgunun çocukların sevgi ve özgürlük gereksinimlerine uygun olduğu, aşırı duygusallık ve abartılmış merak ve rastlantısallıktan da uzak durulduğu tespit edilmiştir.

Örs'e göre (2022), izlek yazarın kitapta anlattığı konuyla ilgili okuyucuda bırakmak istediği etkidir. İzlek konunun soyut anlamıdır. Kitaplarda ele alınan temalarla çocuklarda insana özgü mutluluk, üzüntü, heyecan, ayrılık gibi duygular yaşatılmalıdır; çocuklar düşünerek arkadaşlığın, barışın, yardımlaşmanın önemini hissedebilmeli; güven duygularını geliştirebilmelidir. Ciravoğlu (1998), resimli hikâye kitaplarında her yazarın temalara değinme yönteminin farklı olduğunu vurgulasa da genellikle arkadaşlık, yardımlaşma, paylaşma, sevgi gibi temaların ele alındığını ve yazarların ele aldıkları temalarla ulaşmak istedikleri ana düşüncüyü savunarak sonuca ulaşmaya çalıştıklarını vurgulamıştır.

Ceyhan (2021), iletiyi yapıtı oluşturan kişinin okuyucuya vermek istediği mesaj olarak tanımlamaktadır. Bilgen (2021), Çocuk edebiyatı yazarının eserini oluştururken

doğrudan öğretim yoluna gitmemesi gerektiğini, iletinin metnin içine gizlenmesini ve çocuklarda farkındalık oluşturacak şekilde sezdirerek anlamalarının sağlanması gerektiğini vurgulamıştır. İncelenen resimli hikâye kitaplarının içerik özelliklerine izlek (tema) ve ileti açısından bakıldığında; yine büyük oranda istenilen sonuca ulaşılmıştır. Kitaplarda arkadaşlık, dostluk, yardımlaşma, paylaşma, sevgi, doğayı sevme, hayvan sevgisi, farklılıklara saygı duyma temaların ele alındığı görülmüş ve bu temalar aracılığı ile çocuklara verilme istenen iletilerin doğrudan değil olayların içine sindirilerek verildiği tespit edilmiştir. Böylece çocuklarda empati duygusunun kazandırılması da hedeflenmiştir.

İncelenen kitaplarda insan ve hayvan karakterleri vardır fakat başkarakterlerin büyük çoğunluğu hayvan karakterlerden oluşmaktadır. Karakterler yazarın yorumuyla fiziksel ve ruhsal özellikleri ile iyi geliştirilmişlerdir. Ayrıca karakterler taşıdıkları merhametli, özgüvenli, yardımsever, paylaşımcı gibi sahip oldukları güzel özellikler ile çocukların özdeşim kurabileceği niteliktedirler. Hayvan karakterler çocuklarda merak duygusunun daha fazla artmasına ve kitap üzerinde dikkatlerinin daha fazla yoğunlaşmasına sebep olmaktadır. Ceyhan'a göre (2021), çocuklar eserlerdeki karakterleri kendilerine örnek alabilir, onlarla özdeşim kurabilirler. Bu yüzden karakter oluştururken çok dikkatli davranılmalıdır. Çocuk kitaplarında yer alan kahramanlar, çocukların kitapla etkileşim içine girdikleri ilk zamandan itibaren bir "kahraman" olmaktan daha çok çocuğun kendisiyle özdeşleştirdiği bir arkadaşı konumuna geçer çıkar ve çocukların güven duygusunu geliştirir. Çocuğun kendisiyle özdeşleştirdiği bu arkadaşı bazen bitki, bazen hayvan, bazen insan, bazen ise bir eşya olur. Bu dönemde çocuklar, etraflarında görüp duyduğu ve yakından tanıdığı canlı veya cansız bütün nesnelere kitaplarda görmekten çok hoşlanırlar. Ayrıca kitaplarda yer alan kahramanlar fazla abartılı özelliklere sahip olmamalı ve inandırıcılığa ters düşmemelidir (Zivtçi, 2005). Ayrıca kahramanların zihinsel güçle ulaşılacak özelliklerde olmaları çocuğun ilgisini çekerken aynı zamanda da hayal gücünün gelişmesine olanak sağlamaktadır (Döl, 1999). Sever'e göre (2021), çocukların karakterleri benimsemesinde resimleme de çok önemlidir. Çocukların kahramanları benimseyebilmeleri için resimlemenin sevimli bir şekilde yapılması önemlidir. Ayrıca karakterlerin resimlenmesinin yanında fiziksel özellikleriyle, davranış ve eylemleriyle, konuşmalarıyla, hikayedeki diğer karakterlerin yorumuyla ve hikâye yazarının yorumuyla geliştirilip okuyucuya aktarılmasıyla da okuyucunun karakteri benimsemesine yardımcı olunabilir.

Tokgöz'e göre (2006), resimli hikâye kitaplarında cümleler uzun ve karmaşık değil kısa, sade ve akıcı olmalı, tek özne ve yüklem bulunmalıdır. Argo sözcükler kullanılmamalı, yazım ve noktalama kurallarına dikkat edilmelidir. Resimli hikâye kitaplarına dil ve anlatım yönünden bakıldığında, sade ve akıcı bir dil kullanıldığı,

Türkçe kelimelerin hâkim olduğu görülmüş; fakat üç kitapta çocukların anlamını bilmediği kelimeler olduğu tespit edilmiştir. Bu kelimelerin anlamları resimli hikâye kitabı okunurken öğretmen tarafından çocuklara açıklanmalıdır. Paragrafların en fazla beş cümleden ve bir cümlenin en fazla altı kelimededen oluştuğu görülmüştür. Ayrıca incelenen üç kitapta yazım ve noktalama kurallarına dikkat edilmediği ve cümlelerdeki sözcük sayılarının çocukları dilsel düzeyine uygun olmadığı tespit edilmiştir. Bu durumların yaşanmaması için yazar daha dikkatli davranmalı ve kitabını yazdıktan sonra birkaç kez kontrol etmeli, eserini gözden geçirmelidir.

Eğitsel ilkeler açısından resimli hikâye kitapları incelendiğinde kitapların genel olarak istenilen kriterleri karşıladığı görülmüştür. Kaba ve şiddetin sorun çözme yöntemi olmadığı, sorunları çözmek için iletişimin önemli olduğunun vurgulandığı görülmüştür. Siyasal ve dinsel düşünceleri aşılamaktan uzak durulduğu tespit edilmiştir. Sadece bir kitapta öğüt veren dayatmacı bir yaklaşım benimsendiği tespit edilmiştir. Bu istenilen bir durum değildir. Kitaplarda verilmek istenilen mesaj dayatma ile değil, sezdirilerek verilmelidir (Sever, 2019). Ayrıca iki kitapta cinsiyet rolleri ayrıştırılmış, bir kitapta ise kadına ve erkeğe verilen değerde fark olduğu görülmüştür. Yazar eserini oluştururken kadın ve erkek karakterlere aynı değeri biçmeli ve birini diğerinden üstün göreceği şekilde olayları kurgulamamaya dikkat etmelidir. Eğer böyle bir anlayış olmazsa çocukların zihninde kadın erkekten üstündür veya erkek kadından güçlüdür gibi bir düşünce oluşabilir (Yücel Çetin ve Mangır, 2021).

Sonuç olarak resim, içerik ve fiziksel özellikleri yönünden incelenen resimli hikâye kitaplarının, nitelikli olduğu sonucuna varılmıştır. Kitapların kapak tasarımının, resimlerinin gerçekçi yapılmasının, yazılarında değişik stillerin kullanılmış olmasının çocukta kitap okuma sevgisini güçlendireceği ve kitaplara olan merakını artıracığı düşünülmektedir. Ayrıca incelenen kitapların çocukların sosyal, duygusal, kişilik ve dil gelişimlerine katkıda bulunacağı sonucuna varılmıştır. Kitaplarda ele alınan konular çocukların günlük hayatta karşılaşabileceği ve kendi çabaları ile sonuç ulaşabilecekleri nitelikte olmalı ve tecrübe edinebilmelidirler. Bu çalışmanın bu alanda yapılacak diğer çalışmalara da yol gösterici ve kaynak niteliğinde olduğu düşünülmektedir.

Öneriler

Kitap okuma alışkanlığını çocuklara kazandıracak kişiler ailelerdir. Bu sebepler ilk önce aileler nitelikli resimli hikâye kitapları ile tanıştırılmalı, kitap seçiminde belirlenen kriterleri göz önünde bulundurulmalıdır. Kitaplar çocukların yaş ve gelişim özelliğine uygun ve çocukların ilgileri doğrultusunda seçilmelidir. Resimli hikâye kitapları çocuk edebiyatının temel ilkelerine uygun olacak şekilde hazırlanmalıdır.

Ayrıca kitap alınmadan önce ebeveyn ve eğitimci tarafından okunmalı, dil anlatım, konu, kahraman ve ileti yönünden istenen niteliklere sahip olup olmadığı tespit edilmelidir. Sadece kapağa ve isme bakarak kitap almak yanıltıcı olabilir. Resimli hikâye kitaplarında resimlemenin gerçeğe yakın olmasına dikkat edilmelidir. Ayrıca kitaplar evrensel ahlaki değerlere uygun olmalıdır. Çocuklar ve aileler kitap fuarlarına yönlendirilebilir. Öğretmenler de okulda her güne bir kitap projesi ile çocuklarda kitap sevgisi ve kitap okuma alışkanlığı kazandırabilirler. Elde edilen sonuçlar ışığında, araştırmacılar kullanılan değerlendirme aracıyla farklı yaynevlerinin resimli hikâye kitaplarını inceledikleri çalışmalarla ebeveyn ve eğitimcilere, öğretmen adaylarına nitelikli eserler ile ilgili bir çerçeve çizebilirler.

Kaynakça

- Anonim. (2011, 26 Nisan). *Minik okul*. <https://minikokul.com/yaraticilik-nedir/#:~:text=Yarat%C4%B1c%C4%B1l%C4%B1k%2C%20ele%C5%9Ftirel%20bakmak%2C%20yeni%20%C3%B6nermelerde,yollar%C4%B1ndan%20giderek%20yeni%20sonu%C3%A7lar%20%C3%A7%C4%B1karmakt%C4%B1r>.
- Bilgen, K. (2021). *Almila Aydın'ın çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel ilkelerine göre incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Siirt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siirt.
- Buran, A. (2021). *Feridun Oral'ın resimli çocuk kitaplarının çocuklara verdiği mesajlar açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Ceyhan, M. (2021). *Ahmet Şerif İzgören'in çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Siirt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siirt.
- Ciravoğlu, Ö. (1998). *Çocuk edebiyatı*. Esin Yayın Evi.
- Dağlıoğlu, H. E. ve Çamlıbel Çakmak, Ö. (2009). Okul öncesi çocuklarına yönelik yayınlanan hikâye kitaplarının şiddet ve korku öğeleri açısından incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(3), 510-534.
- DeVlieger, L. L. (2017). *Language development at 24 months: Contributions from the growth of infant positive affect and maternal quality of speech during a wordless book task* [Unpublished doctoral thesis]. Northern Illinois University, Department of Psychology, ABD.
- Dickinson D. K., and Morse A. B. (2019). *Connecting through talk : Nurturing children's development with language*. Brookes Publishing. <https://ezproxy.iku.edu.tr:2534/login.aspxdirect=true&db=nlebk&AN=2105091&site=ehost-live>.

- Döl, A. (1999). *0-6 yaş çocuk kitapları resimlemeleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Ergöl, A. (2008). *Anaokulu çocuk kitaplarında deneysel formlar* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Ergün, M. ve Gündüz, A. (2011). Okul öncesi öğretmen adaylarının okul öncesi çocuk kitaplarını değerlendirmesi. *Journal of Educational and Instructional Studies in the World*, 1(1), 23-29.
- Gönen, M. (1993). Anaokulu öğretmenlerinin beş ve altı yaş çocukları için kullandıkları masal ve hikaye kitaplarının niteliklerinin incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 7(2), 83-88.
- Gönen, M., Aydos, E. H., Şentürk, Ç., Karacan, G., Kahraman, C., ve Tuna, P. (2013). Resimli çocuk kitaplarının içerik ve fiziki özelliklerinin incelenmesi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (1), 1-14.
- Gönen, M., Durmuşoğlu, M. and Severcan, S. (2009). Examining the views of preschool education teachers on the content, illustrations and physical characteristics of the picture story books used in education. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 1, 753-759.
- Gönen, M., Uludağ, G., Tanrıbuyurdu, E. F., ve Tüfekçi, E. (2014). 0-3 yaş çocuklarına yönelik resimli çocuk kitaplarının özelliklerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(1). 126- 139.
- Gönen, M., Uygun, M., Erdoğan, Ö., ve Katrancı, M. (2012). Resimli çocuk kitaplarının fiziksel, içerik ve resimleme özellikleri açısından incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 42(196), 258-272.
- Gönen, M., ve Arı, M. (1989). Anaokuluna giden dört-beş yaş çocuklarına resimli kitaplarla yapılan eğitimin dil gelişimine etkisinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 13(72), 21-30.
- Güleç, H. ve Gönen, M. (1997). 1974-1993 yılları arasında Türkçe basılmış olan resimli öykü kitaplarının resimlendirilme ve fiziksel özellikleri yönünden incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 11(1), 42-53.
- İbaçoğlu, T. (2019). *İlkokul öğrencilerine yönelik çocuk kitaplarının iç ve dış yapısal özellikleri açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Karatay, H. (2011), Çocuk edebiyatında bulunması gereken özellikler. *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı* içinde. Grafiker Yayıncılık.

- Mert, E. (2012). İlköğretim 6., 7., 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan öykülerin çocuk yazınının temel ilkeleri bağlamında incelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 73-93.
- Muhinyi, A. (2019). *Storybook-reading interactions and their role in preschool-age children's language development*. Retrieved from Proquest Dissertations and Theses. (Thesis no: 28386111).
- Örs, B. (2022). *Ali Dayı çocuk kütüphanesinde yer alan erken çocukluk dönemine yönelik çocuk kitaplarının niteliklerinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sever, S. (2018). *Sanatsal uyarılarla dil öğretimi*. Tudem Yayınları.
- Sever, S. (2019). *Çocuk edebiyatı ve okuma kültürü*. Tudem Yayınları.
- Sever, S. (2021). *Çocuk ve edebiyat*. Tudem Yayınları.
- Şeker, P.T., ve Çam, B. (2021). 2000-2020 yılları arasında erken çocukluk dönemi çocuklarına yönelik tasarlanmış hikâye kitaplarının iç ve dış yapı niteliklerinin incelenmesi. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 14 (35), 1161-1177. <https://doi.org/10.12981/mahder.935081>
- Şeref, G. (2008). *Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik masal kitaplarındaki illüstrasyonların incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Tekin, E. (2017). *Süleyman Bulut'un çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Tokgöz, İ. (2006). *Okul öncesi çocuklarına yönelik kitapların dil gelişimi ve anlam-bilim açısından değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Turla, A. (2015). *Okul öncesi dönemde çocuk edebiyatı*. Hedef CS Basın Yayın.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yücel Çetin, D. ve Mangır, M. (2021). Çocuk kitaplarında cinsiyet algısının dile yansımaları. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(1), 166-187. <https://doi.org/10.16916/aded.799604>
- Zivtçi, F. (2005). *Türk ve Alman çocuklarına seslenen kitaplardaki yetişkin kahramanların karakter çerçeveleri açısından değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Ekler

	KİTABIN ADI	KİTABIN YAZARI	YAYINEVİ
1	Küçük Meşe Palamudu	Melanie Joys	İşbankası Kültür Yayınları
2	Sevginin Gücü	Caroline Richards	İşbankası Kültür Yayınları
3	Uğur Böceği Uç Uç Lusi	Sharon King- Chai	İşbankası Kültür Yayınları
4	Çipiti İle Fanzilla	Catherina Rayner	İşbankası Kültür Yayınları
5	Utangaç Ayı Monti	Duncan Beedne	İşbankası Kültür Yayınları
6	Küçük Yağmur Damlası	Melanie Joys	İşbankası Kültür Yayınları
7	İyi Yürekli Dev Memo	Julie Donaldson, Axel Scheffler	İşbankası Kültür Yayınları
8	Değnek Adam	Julie Donaldson, Axel Scheffler	İşbankası Kültür Yayınları
9	Yayazula	Julie Donaldson, Axel Scheffler	İşbankası Kültür Yayınları
10	İyilik	Axel Scheffler	İşbankası Kültür Yayınları
11	Şu Yaramaz Tavşanlar	Ciara Flood	İşbankası Kültür Yayınları
12	Koca Roni	Catherine Rayner	İşbankası Kültür Yayınları
13	Uç Paytak Uç	Melanie Joyce	İşbankası Kültür Yayınları
14	Üç Kedi Bir Dilek	Sara Şahinkarat	Yapı Kredi Yayınları
15	Babamın Battaniyesi	Sara Şahinkarat	Yapı Kredi Yayınları
16	Acaba Neden?	Feridun Oral	Yapı Kredi Yayınları
17	Kırmızı Kanatlı Baykuş	Feridun Oral	Yapı Kredi Yayınları
18	Babaannem Kime Benziyor	Feridun Oral	Yapı Kredi Yayınları
19	Farklı Ama Aynı	Feridun Oral	Yapı Kredi Yayınları
20	Dünya Kitap Başkenti	Bodour Al Qasimi	Nar Çocuk Yayınları
21	Şeker Tabağı	Komi Yamada	Nar Çocuk Yayınları
22	Öfkeli Ötümcek Rıza	Tülin kozukoğlu	Redhouse Kidz Yayınları
23	Bisiklet Ustası	Özge Bahar Sunar	Redhouse Kidz Yayınları
24	Özgürlüğünü Arayan Kelebek	Tülin Kozikoğlu	Redhouse Kidz Yayınları
25	Benim Müzem	Emma Lewi	Redhouse Kidz Yayınları

Resimli Hikâye Kitaplarının Fiziksel, İçerik ve Resimleme Özelliklerinin İncelenmesi

26	Kibar Olmak	Pat Zietlow Miller	Martı Çocuk Yayınları
27	Üzüntü Kapını Çaldığında	Eva Eland	Martı Çocuk Yayınları
28	Nokta	Peter H. Reynolds	Altın Kitap Yayınları
29	Taşın Adımlar	Margriet Ruurs- Nizar Ali Badr	Nesin Yayınevi
30	Kirpi Ve Balonlar	Koray Avcı Çakman	Kırmızı Kedi Çocuk Yayınları
31	Sarıyalım mı?	Simona Cirola	Taze Kitap Yayınları
32	Tilki İz Peşinde	Muhammed Aydın	Masal Seramik Evi Yayınları
33	Neden?	Laura Vaccaro Seeger	Ren Çocuk Yayınları
34	Frederick	Leo Lionni	Elma Çocuk Yayınları
35	Kirpi ile Kestane	Feridun Oral	Yapı Kredi Yayınları
36	Dünyayı Gezmem İsteyen Horoz	Eric Carle	Mavi Bulut Yayıncılık
37	Aç tırtıl	Eric Carle	Mavi Bulut Yayıncılık
38	Avucundaki Öpücük	Audrey Penn	Butik Yayıncılık
39	Hiç Hata Yapmayan Kız	Mark Pett, Gary Rubinstein	1001 Çiçek Kitaplar
40	Yeni Kütüphaneci	Alison Donald	İndigo Yayınları
41	Taş Devri Modası	Rebecca Lisle	İndigo Yayınları
42	Safari Parkta Dev Pancar Çılgınlığı	Cath Jones	İndigo Yayınları
43	Mırmırın Sihirli Bıyıkları	Heather Pindar	İndigo Yayınları
44	Siyah Beyazlılar Kulübü	Alice Hemming	İndigo Yayınları
45	Bir Çizgi	Gülşah Yemen	Masalperest Yayınları
46	Bir Renk	Gülşah Yemen	Masalperest Yayınları
47	Neden Olmasın?	Gülşah Yemen	Masalperest Yayınları
48	Ses Çıkaran Kitap	Herve Tullet	Timaş Çocuk Yayınları
49	Oyun Oynayalım mı?	Herve Tullet	Timaş Çocuk Yayınları
50	Binbir Oyun	Herve Tullet	Timaş Çocuk Yayınları